

Homilie o slavnosti sv. Jana Sarkandra v olomoucké katedrále

V knize Souostroví Gulag čteme, jak autor Solženicyn popisuje kolem asi 50 metod vyšetřování a mučení, které mění člověka ve zlomenou trosku schopnou se přiznat k čemukoli. Už číst tyto řádky působí čtenáři bolest těžko snesitelnou. Spisovatel ale těší čtenáře: „Bratře můj! Neodsuzuj ty, kdo touto cestou prošli a nevydrželi, nehod' po nich kamenem!“ Ale také se ptá: „Je vůbec způsob, jak může mučený člověk obstát? Tvor cítící bolest, tvor slabý, s živými pouty k jiným, nepřipravený, uzlíček masa, nervů a kostí? Čeho je třeba, aby byl silnější než vyšetřovatel a celá ta železná past nad ním sklapla naprázdno? Autor, sám vězeň, odpovídá: „Ano, je cesta. Už na prahu vězení si říká: Budiž, život pro mne skončil, dřív či později stejně umřu. Mé tělo je už pro mne zbytečným. Jedině má duše a mé svědomí mají pro mne ještě význam a cenu. Jen ten zvítězí, kdo se všeho zřekl.“ Tolik citát autora. Věta z knihy Zjevení, kterou právě jsme vyslechli, vystihuje sílu mučedníků slovy: „Oni zvítězili Beránkovou krví ... protože svůj život nemilovali natolik, že by se zalekli smrti.“

Každý z nás by si měl s bázní a chvěním položit otázku: „Je v mém životě opravdu něco nebo někdo, za co bych byl ochoten zemřít, dát život?“ Něco nebo někdo, poklad mému srdce tak drahý a velký, že ho miluji víc, než sám sebe? Dnešní člověk, vystavený stálému tlaku tržní nabídky, reklamy, výhod, požitků, trendu zajištěnosti, zisku, pohodlí, jak se zdá, je stále méně schopen tohoto úplného sebezřeknutí se. Jenže ten, kdo nemá nic, za co by položil život, miluje tedy nejvíc sám sebe, a vlastně živoří, protože jen láska umožňuje vpravdě žít, tím, že se umožňuje člověku, aby se daroval. Bez ní život nemá naplnění, jen živoří.

I křesťané dnešní doby jsme vystaveni těmto vlivům, i nám se může zdát, že v dnešní době nikdo po nás nemůže chtít oběť života, prolítí krve pro něco. A pokud toto jen připustíme ve svém svědomí, popřeme identitu křesťana, protože křesťan je právě ten, který ví, že někdo šel na smrt, za mne, za tebe, za všechny, prošel nevýslovným mučením a smrtí. A vzkazuje nám, že „nikdo nemá větší lásku, než ten, kdo za své přátele položí život.“ A to není jen moudrá teorie. Dodává: „Vy jste ti moji přátelé.“ Ty, já, všichni. – A vrchol života církve je vždy, i v této chvíli, mše svatá jako památka oněch slov o tělu, které se vydává na smrt a o Krvi, která se prolévá za naši spásu. Křesťanství bez kříže neexistuje. Pán to bere smrtelně vážně. Druhý den po těchto slovech vykrvácí na kříži. Ani naše odpověď nesmí být pouhou nezávaznou, vlažnou vzpomínkovou slavností, obvyklým rituálem, ale vědomou a vždy horoucí touhou odpovědět na lásku láskou, a to na život a na smrt.

Mohli bychom si to zjednodušit a prostě říci: Ne, Pane, kdyby tě všichni opustili, já nikdy. I svůj život za tebe položím. Ta slova jsou nám povědomá. Vyslovil je sám Petr, skála církve. Víme dobře, co mu Pán odpověděl slovy laskavými a chápavými, ale přesto neúplatně pravdivými: „Do rána mě třikrát zapřeš.“ – Křesťan se má varovat sebevědomých gest, siláckých emocí a velkých slov, nevíme, jak bychom dopadli v mezní zkoušce. v nejtvrděších zkouškách pravdy. Zvítězit lze pouze v síle víry, milosti a lásky, neboť jen láska „všechno vydrží“. Ne vlastním hrdinstvím, ale Krví Beránkovou. O tom vypovídají všichni mučedníci.

Sv. Jan Sarkandr, jak víme, byl, podle přesného zápisu o výsledku očitým svědkem mučení, popsán ani ne jako sebevědomý hrdina, spíš jako křehký a slabý člověk, ale zcela opřený o vědomí, že i kdyby byl roztrhán na kusy, jak řekl, neprozradí zpovědní

tajemství. Znal Někoho a něco, za co byl naprosto a jednoznačně ochoten položit život. Po trojím mučení, kdy na něm bylo použito všech tehdy známých prostředků, jak zlomit člověka k doznání, on obstál. Opakoval a volal pouze svatá jména: Ježíš, Maria, Anna. A po mučení celý měsíc umíral ve vězení na nezhojitelné bolesti vykloubených údů, ohněm spáleného masa a kůže, bez analgetik či morfia. V tomto stavu si přitom jazykem obracel listy v breviáři. Tak umírají vítězové. To je výzva i pro nás, biskupy, kněze, jáhny i zbožné laiky. Že i žádné velké hrdinství nepřijde samo od sebe, ale rodí se z malých věcí našeho života, kam patří i naše každodenní věrnost v modlitbě. My, dědici odkazu tohoto světce si nesmíme dovolit o něm ani mluvit, kázat či brát do úst jeho jméno, pokud bychom sami modlitbu zanedbávali a cokoli jí zůstávali dlužni. To bychom ani neměli právo ctít takového patrona. Nastavil nám „laťku“ velmi vysoko. Navždy patří k tomuto městu a k nám. Zde v Olomouci studoval, zde byl mučen, zde zemřel, zde se slavilo r. 1860 jeho blahorečení a 21. 5. 1995 zde byl svatořečen dnes již též svatým papežem Janem Pavlem II. Jeho příběh nekončí, má pokračovat v nás.

Ano, kdo není věrný v maličkostech, nebude věrný ani v onom velkém rozhodujícím svědectví.“ S odkazem sv. kněze Jana souvisí i dar svátosti smíření, v níž Bůh otvírá náruč lásky k naší obnově a očistění. Přistupujme k této svátosti vždy s vděčným vědomím, za jakou cenu platil svatý kněz Jan za tento dar. (Sv. otec František vzpomíná na setkání se zpovědníkem, který se mu svěřil, že má někdy pocit viny, že při zpovědi „až příliš odpouští.“ Jako by plýtvat Božím milosrdenstvím. A když ho tíží tento pocit viny, modlí se ke Kristu: Pane, pokud jsem se provinil, pak Ty máš na tom také vinu, protože právě ty jsi mě to naučil. Odpouštět do krajnosti. A Svatý otec ocenil tuto modlitbu. Je to jistě povzbuzení i pro všechny kněze zpovědníky.).

Je zaznamenán i příběh z neklidných dob počátku Třicetileté války, kdy vojska táhla Evropou s úmyslem ničit, zapalovat města a vesnice a zabíjet lidi. V Holešově v naší diecézi vyšel průvod z kostela naproti vojsku žoldáků. Farář kněz Jan Sarkander nesl Eucharistii a všichni se modlili v jediné naději, že město i jejich životy může zachránit jen sám Pán. Stalo se. Město bylo ušetřeno. Může nás právem napadnout, že i dnes a po každé mši svaté, když vycházíme z chrámů, měníme se v živé monstrance poté, co jsme přijali Tělo Kristovo a neseme je v srdci do různých míst, kam se vracíme. Tam všude i dnes jde o osud světa i o přežití národa. Touto cestou i dnes chce a touží Kristus pronikat do světa, který se bez Něho sám nikdy nespasí. Ne ve zlatých monstrancích, ale v pokoře a skrytosti srdce, které nabídne vše, co ukazuje cestu k záchraně. – Zdá se, že mučedníků přibývá. Nedávno sv. otec František plakal nad křesťany křížovanými v Sýrii, přibíjými na kříž jako jejich Pán – ano, v dnešní době, přibývá ve světě mučedníků, je jich dokonce víc, než v prvních staletích dějin církve. Zejména v Africe a Asii. Je to setba budoucí církve. Neříkejme, že nás se to netýká. A prosme, aby i v nás bilo statečné srdce, schopné milovat kohosi více než sebe samého. Ty jsi, Pane, jako první položil život za nás. Pomoz i nám Tvou lásku přijmout, objevit a zcela se pro Tebe darovat. Do krajnosti a bez výhrad, se vším všudy, na život a na smrt. Amen.

biskup Josef Hrdlička